TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. gruodžio 21 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Prekybos politika – Reglamentas (EB) Nr. 2271/96 – Apsauga nuo trečiosios šalies priimtų teisės aktų eksteritorialaus taikymo poveikio – Jungtinių Amerikos Valstijų Iranui taikomos ribojamosios priemonės – Šios trečiosios šalies nustatytos antrinės sankcijos, užkertančios kelią asmenims už jos teritorijos ribų palaikyti komercinius santykius su tam tikromis Irano įmonėmis – Draudimas laikytis tokių teisės aktų – Pasinaudojimas teise bendra tvarka nutraukti sutartį“

Byloje C-124/20

dėl *Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg* (Hanzos miesto aukštesnysis apygardos teismas, Hamburgas, Vokietija) 2020 m. kovo 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. kovo 5 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Bank Melli Iran

prieš

Telekom Deutschland GmbH

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotojas L. Bay Larsen, kolegijų pirmininkai A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (pranešėjas), N. Jääskinen, I. Ziemele ir J. Passer, teisėjai M. Ilešič, T. von Danwitz ir N. Wahl,

generalinis advokatas G. Hogan,

posėdžio sekretorė M. Krausenböck, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2021 m. vasario 23 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Bank Melli Iran*, atstovaujamo *Rechtsanwälte* T. Wülfing, P. Plath ir U. Schrömbges,

– *Telekom Deutschland GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* T. Fischer ir M. Blankenheim,

– Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir S. Heimerl,

* Proceso kalba: vokiečių.

– Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos S. Centeno Huerta,

– Europos Komisijos, atstovaujamos J. Roberti di Sarsina, A. Biolan ir M. Kellerbauer,

susipažinęs su 2021 m. gegužės 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1996 m. lapkričio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2271/96, saugančio nuo trečiosios šalies priimtų teisės aktų eksteritorialaus taikymo poveikio ir tuo grindžiamų ar iš to kylančių veiksmų (OL L 309, 1996, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 10 sk., 1 t., p. 75), iš dalies pakeisto 2014 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 37/2014 (OL L 18, 2014, p. 1) ir 2018 m. birželio 6 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2018/1100 (OL L 199 I, 2018, p. 1), kuriuo keičiamas Reglamento Nr. 2271/96 priedas (toliau – Reglamentas Nr. 2271/96), 5 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Bank Melli Iran* (toliau – BMI) ir *Telekom Deutschland GmbH* (toliau – *Telekom*) ginčą dėl šių dviejų bendrovių sudarytų sutarčių, susijusių su *Telekom* teikiamomis telekomunikacijų paslaugomis, nutraukimo teisėtumo, įtraukus BMI į asmenų, kuriems taikoma Jungtinių Amerikos Valstijų nustatyta sankcijų sistema dėl Irano branduolinės programos, sąrašą, be kita ko, užkertant kelią tam, kad už JAV teritorijos ribų būtų palaikomi komerciniai santykiai su tokiais asmenimis (toliau – antrinės sankcijos).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 2271/96

3 Reglamento Nr. 2271/96 pirmoje–šeštoje konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„kadangi [Europos Sąjungos] tikslai apima įnašą į darnią pasaulio prekybos plėtrą ir laipsnišką tarptautinės prekybos apribojimų naikinimą;

kadangi [Sąjunga] stengiasi didžiausiu galimu mastu pasiekti laisvo kapitalo judėjimo tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių tikslą, įskaitant bet kokių apribojimų tiesioginėms investicijoms panaikinimą – įskaitant investicijas į nekilnojamąjį turtą – įstaigų, finansinių paslaugų teikimui įsteigimą ar vertybinių popierių platinimą kapitalo rinkose [apribojimų tiesioginėms investicijoms – įskaitant investicijas į nekilnojamąjį turtą – įsisteigimui, finansinių paslaugų teikimui ar vertybinių popierių platinimui kapitalo rinkose panaikinimą];

kadangi trečioji šalis priėmė tam tikrus įstatymus ir kitus teisės aktus, kurių tikslas yra reguliuoti valstybių narių jurisdikcijai priklausančių fizinių ir juridinių asmenų veiklą;

kadangi tokių įstatymų ir kitų teisės aktų eksteritorialus taikymas pažeidžia tarptautinę teisę ir trukdo pasiekti pirmiau minėtus tikslus;

kadangi tokie įstatymai, įskaitant kitus teisės aktus, ir jais grindžiami ar iš jų kylantys veiksmai veikia ar gali paveikti nustatytą teisinę tvarką ir turi neigiamos įtakos [Sąjungos] interesams bei fizinių ir juridinių asmenų, kurie naudojasi savo teisėmis pagal [SESV], interesams;

kadangi, esant tokioms išskirtinėms aplinkybėms, būtina imtis veiksmų [Sąjungos] lygiu siekiant apsaugoti nustatytą teisinę tvarką, [Sąjungos] interesus ir minėtų fizinių bei juridinių asmenų interesus šalinant, neutralizuojant, blokuojant ar kitaip atsakant į tų užsienio teisės aktų poveikį.“

4 Minėto reglamento 1 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Šis reglamentas numato apsaugą nuo šio reglamento priede nurodytų įstatymų, įskaitant kitus teisės aktus, eksteritorialaus taikymo poveikio ir tuo grindžiamų ar iš to kylančių veiksmų bei jų neutralizavimą, jei toks taikymas kenkia 11 straipsnyje minimų asmenų, dalyvaujančių tarptautinėje prekyboje ir (arba) kapitalo judėjime ir susijusioje komercinėje veikloje tarp [Sąjungos] ir trečiųjų šalių, interesams.“

5 To reglamento 4 straipsnyje nurodyta:

„Joks teismo sprendimas ir joks ne [Sąjungoje] esančios administracinės institucijos sprendimas, tiesiogiai ar netiesiogiai įgyvendinantis priede nurodytus įstatymus arba jais grindžiamus ar iš jų kylančius veiksmus, jokiais atvejais nėra pripažįstamas ar vykdomas.“

6 To paties reglamento 5 straipsnyje numatyta:

„Joks 11 straipsnyje minimas asmuo nesilaiko, tiesiogiai ar per dukterinę įmonę, ar kitą tarpininkaujantį asmenį, aktyviai ar sąmoningu ignoravimu, jokio reikalavimo ar draudimo, įskaitant užsienio teismų prašymus, tiesiogiai ar netiesiogiai grindžiamus priede nurodytais įstatymais ar kylančius iš tų įstatymų, arba jais grindžiamų ar iš jų kylančių veiksmų.

Asmenys gali būti įgaliojami [Asmenims gali būti suteikiamas leidimas], laikantis 7 ir 8 straipsniuose nustatytos tvarkos, visiškai ar dalinai paklusti, jei nepaklusimas rimtai pakenktų jų ar [Sąjungos] interesams. Šios nuostatos taikymo kriterijai nustatomi laikantis 8 straipsnyje nustatytos tvarkos. Jei yra pakankamai įrodymų, kad nepaklusimas padarytų rimtos [didelės] žalos fiziniam ar juridiniam asmeniui, [Europos] Komisija skubiai pateikia 8 straipsnyje minimam komitetui atitinkamų priemonių, kurių reikia imtis pagal šio reglamento nuostatas, projektą.“

7 Reglamento Nr. 2271/96 6 straipsnio pirmoje ir antroje pastraipose numatyta:

„Bet koks 11 straipsnyje nurodytas asmuo, užsiimantis 1 straipsnyje nurodyta veikla, turi teisę į žalos atlyginimą, įskaitant teisines išlaidas, kurią tam asmeniui padarė priede nurodytų įstatymų taikymas arba jais grindžiami ar iš jų kylantys veiksmai.

Toks atlyginimas gali būti gautas iš fizinio ar juridinio asmens ar bet kokio kito tokią žalą sukėlusio subjekto, arba bet kokio jo vardu veikusio asmens ar tarpininko.“

8 Šio reglamento 7 straipsnio b ir d punktuose nurodyta:

„Šiam reglamentui įgyvendinti Komisija:

<…>

b) suteikia įgaliojimą [leidimą] pagal 5 straipsnyje nurodytas sąlygas ir, skirdama laiką, per kurį Komitetas turi pareikšti savo nuomonę, visiškai atsižvelgia į laiką, kurio turi laikytis asmenys, kurie bus įgaliojami [kuriems bus suteiktas leidimas];

<…>

d) paskelbia pranešimą *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje* apie nuosprendžius ir sprendimus, kuriems taikomi 4 ir 6 straipsniai.“

9 Reglamento Nr. 2271/96 8 straipsnyje nustatyta:

„1. Siekiant įgyvendinti 7 straipsnio b punktą, Komisijai padeda Eksteritorialių teisės aktų komitetas. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis šio straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta [2011 m. vasario 16 d.] Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 182/2011 [kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011, p. 13)].

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas [Reglamento Nr. 182/2011] 5 straipsnis.“

10 Reglamento Nr. 2271/96 9 straipsnyje nustatyta:

„Kiekviena valstybė narė nustato sankcijas, taikomas pažeidus bet kokią atitinkamą šio reglamento nuostatą. Tokios sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“

11 Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje numatyta:

„Šis reglamentas taikomas:

1) bet kokiam fiziniam asmeniui, kuris gyvena [Sąjungoje] ir yra valstybės narės pilietis;

2) bet kok[iam] [Sąjungoje] registruot[am] juridini[am] asm[eniui];

3) bet kok[iam] fizini[am] ar juridini[am] asm[eniui], minima[m] [1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos] [r]eglamento (EEB) Nr. 4055/86 dėl laisvės teikti paslaugas principo taikymo jūrų transporto paslaugoms tarp valstybių narių bei valstybių narių ir trečiųjų šalių (OL L 378, 1986, p. 1; 2004 m. leidimas lietuvių k. 6 sk, 1 t., p. 174) 1 straipsnio 2 dalyje;

4) bet kok[iam] kita[m] [Sąjungoje] gyvenan[čiam] fizini[am] asm[eniui], nebent tas asmuo [nėra] valstybėje, kurios pilietis jis yra;

5) bet koks kitas fizinis asmuo Bendrijoje, įskaitant jos teritorinius vandenis ir oro erdvę, ir bet kokiame orlaivyje ar laive valstybės narės jurisdikcijoje ar kontrolėje, vykdydamas tarnybines pareigas [bet kokiam kitam fiziniam asmeniui Sąjungoje, įskaitant jos teritorinius vandenis ir oro erdvę, ir bet kokiame orlaivyje ar laive valstybės narės jurisdikcijoje ar kontrolėje, vykdančiam tarnybines pareigas].“

12 Reglamento Nr. 2271/96 priedo „Įstatymai, teisės aktai ir kitos teisėkūros priemonės“ dalis, susijusi su JAV, suformuluota taip:

„<…>

4. „2012 m. Irano laisvės ir kovos su ginklų platinimu aktas“

Atitikties reikalavimai. Sąmoningai:
i) neteikti reikšmingos pagalbos, įskaitant palankių sąlygų sudarymą reikšmingiems finansiniams sandoriams, arba prekių ir paslaugų tam tikriems asmenims, veikiantiems Irano uostuose, energijos, laivybos arba laivų statybos sektoriuose, arba šių asmenų vardu, arba Irano asmenims, įtrauktiems į specialiai paskirtųjų piliečių ir blokuotų asmenų sąrašą;
ii) neprekiauti su Iranu svarbiomis prekėmis ir paslaugomis, naudojamomis Irano energijos, laivybos arba laivų statybos sektoriuose;
iii) neįsigyti iš Irano naftos arba naftos produktų ir, esant ypatingoms aplinkybėms, nevykdyti su jais susijusių finansinių sandorių;
iv) nevykdyti prekybos gamtinėmis dujomis parduodant į Iraną arba iš jo sandorių [nevykdyti sandorių dėl prekybos gamtinėmis dujomis parduodant jas į Iraną arba jas perkant iš Irano] arba nesudaryti tokiems sandoriams palankesnių sąlygų (taikoma užsienio finansų įstaigoms);
v) neprekiauti su Iranu tauriaisiais metalais, grafitu, metalo žaliavomis arba pusgaminiais bei programine įranga, kuri gali būti naudojama tam tikruose sektoriuose arba susijusi su tam tikrais asmenimis; nesudaryti palankesnių sąlygų reikšmingiems finansiniams sandoriams, susijusiems su tokia prekyba;
vi) nesuteikti garantijų, draudimo ir perdraudimo paslaugų, susijusių su konkrečia veikla, įskaitant (tačiau ne tik) nurodytą i ir ii punktuose, arba konkrečių kategorijų asmenims;

<…>“

Deleguotasis reglamentas 2018/1100

13 2018 m. birželio 6 d. Komisijos deleguotojo reglamento 2018/1100 4 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„2018 m. gegužės 8 d. Jungtinės Amerikos Valstijos paskelbė, kad jos nutrauks nacionalinių ribojamųjų priemonių, susijusių su Iranu, netaikymą. Kai kurios iš šių priemonių taikomos ekstrateritoriškai ir gali daryti neigiamą poveikį Sąjungos interesams ir fizinių bei juridinių asmenų, besinaudojančių teisėmis pagal [SESV], interesams.“

Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/1101

14 2018 m. rugpjūčio 3 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/1101, kuriuo nustatomi Tarybos reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio antros pastraipos taikymo kriterijai (OL L 199 I, 2018, p. 7), 4 straipsnyje numatyta:

„Vertindama, ar ginamiems interesams galėtų būti padaryta didelė žala, kaip nurodyta Reglamento [Nr. 2271/96] 5 straipsnio antroje pastraipoje, Komisija prireikus atsižvelgia, *inter alia*, į toliau nurodytus nesumuojamus kriterijus:

a) į tai, ar ginamam interesui kils konkretus pavojus, atsižvelgiant į aplinkybes, žalos ginamam interesui pobūdį ir atsiradimo priežastis;

b) į tai, ar trečioji šalis, kuri yra į sąrašą įtrauktų eksteritorinių teisės aktų kilmės šalis, [Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodyto asmens, kuris prašė to paties reglamento 5 straipsnio antroje pastraipoje numatyto leidimo,] atžvilgiu vykdo administracinį ar teisminį tyrimą arba į tai, ar su ja buvo sudarytas pretenzijų sureguliavimo susitarimas;

c) į tai, ar yra glaudi sąsaja su trečiąja šalimi, kuri yra į sąrašą įtrauktų eksteritorinių teisės aktų kilmės šalis arba vykdo tolesnius veiksmus, pavyzdžiui, į tai, ar [Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytas asmuo, kuris prašė to paties reglamento 5 straipsnio antroje pastraipoje numatyto leidimo] turi patronuojančiųjų ar patronuojamųjų bendrovių; arba į tai, ar veikloje dalyvauja fiziniai arba juridiniai asmenys, kuriems trečioji šalis, kuri yra į sąrašą įtrauktų eksteritorinių teisės aktų kilmės šalis arba vykdo tolesnius veiksmus, yra pirminė jurisdikcija;

d) į tai, ar [Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytas asmuo, kuris prašė to paties reglamento 5 straipsnio antroje pastraipoje numatyto leidimo] galėtų pagrįstai imtis priemonių, kad išvengtų žalos arba ją sumažintų;

e) į neigiamą poveikį vykdomai ekonominei veiklai, visų pirma į tai, ar [Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytas asmuo, kuris prašė to paties reglamento 5 straipsnio antroje pastraipoje numatyto leidimo] patirtų didelių ekonominių nuostolių, dėl kurių, pavyzdžiui, kiltų pavojus jo ekonominiam gyvybingumui arba atsirastų didelė bankroto rizika;

f) į tai, ar dėl prarastų svarbių indėlių arba išteklių, kurių negalima tinkamai pakeisti, [Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytam asmeniui, kuris prašė to paties reglamento 5 straipsnio antroje pastraipoje numatyto leidimo] būtų pernelyg sudėtinga vykdyti veiklą;

g) į tai, ar [Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytam asmeniui, kuris prašė to paties reglamento 5 straipsnio antroje pastraipoje numatyto leidimo] būtų gerokai sudėtingiau naudotis individualiomis teisėmis;

h) į tai, ar kyla pavojus saugai, saugumui, žmogaus gyvybės ir sveikatos apsaugai ir aplinkos apsaugai;

i) į tai, ar kyla pavojus Sąjungos gebėjimams vykdyti savo humanitarinę, vystymosi ir prekybos politiką arba įgyvendinti vidaus politikos sričių išorės aspektus;

j) į strateginių prekių arba paslaugų tiekimo Sąjungoje ar valstybėje narėje arba į jų saugumą ir tokių prekių arba paslaugų trūkumo arba tiekimo nutraukimo poveikį;

k) į pasekmes vidaus rinkai, susijusias su laisvu prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimu, taip pat finansiniam bei ekonominiam stabilumui arba pagrindinei Sąjungos infrastruktūrai;

l) į sisteminius žalos padarinius, visų pirma šalutinį poveikį kitiems sektoriams;

m) į poveikį vienos ar kelių valstybių narių darbo rinkai ir tokio poveikio tarpvalstybines pasekmes Sąjungoje;

n) į bet kokį kitą svarbų veiksnį.“

Vokietijos teisė

15 *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas) 134 straipsnyje numatyta:

„Teisinis sandoris, kuriuo pažeidžiamas įstatyme nustatytas draudimas, negalioja, nebent įstatymu nustatyta kitaip.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16 BMI yra Irano valstybei priklausantis Irano bankas, turintis filialą Vokietijoje. Jis sudarė įvairias telekomunikacijų paslaugų teikimo sutartis su *Telekom*, kuri yra Vokietijoje buveinę turinčios *Deutsche Telekom AG* patronuojamoji bendrovė ir kurios beveik pusė apyvartos susijusi su jos veikla JAV.

17 Pagrindinės bylos šalys yra sudariusios bendrąjį susitarimą, pagal jį BMI leidžiama visas telefonų ir interneto paslaugas, susijusias su jo įmonės padaliniais skirtingose Vokietijos vietose, įtraukti į vieną sutartį. Pagal šių šalių sudarytas sutartis *Telekom* suteikė BMI įvairių telekomunikacijų paslaugų, kurias BMI visada apmokėdavo per nustatytus terminus. Šiose sutartyse numatytos paslaugos yra ypač svarbios BMI vykdant vidaus ir išorės komunikaciją Vokietijoje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, be šių paslaugų Vokietijoje esanti BMI įmonė Vokietijoje negali dalyvauti komerciniuose santykiuose.

18 2018 m. JAV pasitraukė iš 2015 m. liepos 14 d. Vienoje pasirašyto susitarimo dėl Irano branduolinės programos, kurio paskirtis –kontroliuoti Irano branduolinę programą ir panaikinti Iranui taikytas ekonomines sankcijas. Taigi nuo 2018 m. lapkričio 5 d. Jungtinės Amerikos Valstijos vėl taiko Iranui, be kita ko, antrines sankcijas.

19 Šios sankcijos taikomos asmenims, paminėtiems „specialiai nurodytų piliečių ir asmenų, kurių lėšos įšaldytos, sąraše“ (anglų k. *Specially Designated Nationals and Blocked Persons List*; toliau – SDN sąrašas); tą sąrašą sudaro *Office of Foreign Assets Control* (OFAC) (Užsienio lėšų kontrolės biuras (OFAC), JAV), jame yra BMI. Taikant šias sankcijas bet kuriam asmeniui draudžiama už JAV teritorijos ribų palaikyti komercinius santykius su į SDN sąrašą įtrauktu asmeniu ar subjektu.

20 2018 m. lapkričio 16 d. *Telekom* informavo BMI, kad nutraukia visas su ja sudarytas sutartis ir kad toks nutraukimas įsigalioja nedelsiant, tą patį pranešė dar bent keturioms kitoms į SDN sąrašą įtrauktoms bendrovėms, turinčioms ryšių su Iranu ir buveinę Vokietijoje.

21 Vykstant vienai iš BMI pradėtų bylų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo Vokietijos teismuose, *Landgericht Hamburg* (Hamburgo apygardos teismas, Vokietija) 2018 m. lapkričio 28 d. sprendimu įpareigojo *Telekom* vykdyti galiojančias sutartis, kol baigsis šiose sutartyse numatyti sutarties nutraukimo bendra tvarka terminai (jie turėjo baigtis laikotarpiu nuo 2019 m. sausio 25 d. iki 2021 m. sausio 7 d.)

22 2018 m. gruodžio 11 d. *Telekom* dar kartą pranešė BMI apie visų šių sutarčių „kuo greitesnį“ nutraukimą. Pranešime apie tokį nutraukimą jokių motyvų nepateikta.

23 Tada BMI pareiškė ieškinį *Landgericht Hamburg* (Hamburgo apygardos teismas), prašydamas įpareigoti *Telekom* palikti aktyvuotas visas telefono ir interneto ryšio paslaugas, dėl kurių susitarta sutartyse.

24 Tas teismas įpareigojo *Telekom* vykdyti pagrindinėje byloje nagrinėjamas sutartis, kol baigsis atitinkami pranešimo apie sutarties nutraukimą bendra tvarka terminai, o likusius ieškinio reikalavimus atmetė. Jis nusprendė, kad *Telekom* vykdomas minėtų sutarčių nutraukimas bendrąja tvarka atitinka Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnį.

25 BMI apskundė *Landgericht Hamburg* (Hamburgo apygardos teismas) sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui; ji tvirtino, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamų sutarčių nutraukimas neatitinka Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio. BMI teigia, kad *Telekom* šias sutartis siekia nutraukti vien tam, kad paisytų JAV taikomų antrinių sankcijų.

26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, pirma, kad BMI neteigia, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamas sutartis *Telekom* nutraukė remdamasi tiesioginiais ar netiesioginiais JAV administracinių ar teisminių institucijų nurodymais. 2020 m. vasario 7 d. sprendime *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) konstatavo, kad tokiu atveju Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa netaikytina.

27 Vis dėlto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, vien minėtų antrinių sankcijų buvimo pakanka, kad būtų taikoma Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa, nes jokia priemonė neleistų veiksmingai įgyvendinti šioje nuostatoje numatyto draudimo.

28 Antra, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad remdamasi 2018 m. rugpjūčio 7 d. Komisijos gairių „Klausimai ir atsakymai. Atnaujinto Blokavimo statuto priėmimas“ (OL C 277 I, 2018, p. 4) 5 punktu *Telekom* tvirtina, kad pagal Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmą pastraipą jai paliekama verslo laisvė bet kada nutraukti su BMI sudarytas sutartis dėl bet kurios priežasties; taip nusprendė kai kurie Vokietijos teismai, be kita ko, *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas), kuris 2019 m. spalio 1 d. nutartimi patvirtino, kad galima nutraukti sutartį, remiantis „JAV užsienio politikos nulemtais motyvais“.

29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad sutarčių nutraukimas nepažeidžia Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmos pastraipos, kai jis grindžiamas vien ekonominiais motyvais, neturinčiais konkretaus ryšio su trečiųjų šalių skirtomis sankcijomis. Vadinasi, *Telekom* išimties tvarka turėtų pagrįsti pagrindinėje byloje nagrinėjamų sutarčių nutraukimo priežastis ir bet kuriuo atveju nurodyti ar prireikus įrodyti, kad sprendimas nutraukti šias sutartis nebuvo priimtas baiminantis patirti neigiamų pasekmių JAV rinkoje.

30 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad iš Civilinio kodekso 134 straipsnio matyti, jog sutarčių nutraukimas, pažeidžiantis Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmą pastraipą, neturi teisinės galios. Be to, pagal Vokietijos teisę bet koks šio 5 straipsnio pirmos pastraipos pažeidimas yra administracinis pažeidimas, už kurį gali būti skiriama bauda iki 500 000 eurų.

31 Atsižvelgiant į *Telekom* (ji priklauso grupei, kurios beveik pusė apyvartos susijusi su veikla JAV) kylančią ekonominės žalos riziką, gali būti laikoma, kad baudos skyrimas šiai bendrovei ir reikalavimas, kad ji toliau vykdytų su BMI sudarytas sutartis, prieštarautų Reglamento Nr. 2271/96 9 straipsnyje numatytam proporcingumo principui, juo labiau kad šiuo reglamentu tiesiogiai nesiekiama apsaugoti BMI interesų.

32 Ketvirta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, kaip matyti iš Reglamento Nr. 2271/96 preambulės, juo siekiama apsaugoti Sąjungos ekonominės veiklos vykdytojus.

33 Vis dėlto jis teigia, kad ekonominės žalos rizikos pakankamai nekompensuoja nei šio reglamento 6 straipsnyje numatyta teisė į žalos atlyginimą, nei galimas leidimo laikytis minėto reglamento 5 straipsnio antroje pastraipoje numatytų sankcijų išdavimas. Iš tiesų, atsižvelgiant į tuo reglamentu siekiamą tikslą – užkirsti kelią antrinių sankcijų taikymui Sąjungos ekonominės veiklos vykdytojams, šis leidimas suteikiamas labai ribotai. Taigi vien ekonominių nuostolių rizikos nepakanka tokiam leidimui gauti. Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar didelių ekonominių nuostolių JAV rinkoje grėsmės atveju Reglamente Nr. 2271/96 numatytas bendras draudimas nutraukti verslo ryšius su partneriu yra suderinamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 16 straipsnyje įtvirtinta laisve užsiimti verslu ir Chartijos 52 straipsnyje numatytu proporcingumo principu.

34 Šiomis aplinkybėmis *Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg* (Hanzos miesto aukštesnysis apygardos teismas, Hamburgas, Vokietija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa taikoma tik tuo atveju, kai [Sąjungos] ekonominės veiklos vykdytojui, kaip jis suprantamas pagal šio reglamento 11 straipsnį, [JAV] tiesiogiai ar netiesiogiai yra adresavusios valdžios institucijos arba teismo nurodymus, ar tam, kad ji būtų taikoma, pakanka, kad [Sąjungos] ekonominės veiklos vykdytojas ir be tokių nurodymų siekia paisyti antrinių sankcijų?

2. Jei į pirmąjį klausimą Teisingumo Teismas atsakytų taip, kaip nurodyta antroje alternatyvoje: ar pagal Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmą pastraipą draudžiamas toks nacionalinės teisės aiškinimas, pagal kurį sutartį nutraukti siūlanti šalis gali nutraukti tęstinio vykdymo sutartį su partneriu, kurį [OFAC] įtraukė į [SDN] sąrašą, motyvuodama tuo, kad siekia laikytis JAV taikomų sankcijų, bet nenurodydama jokio kito nutraukimo pagrindo, todėl vykstant civiliniam procesui ji neprivalo įrodinėti, kad nutraukimo pagrindas bet kuriuo atveju nebuvo siekis laikytis [šių sankcijų]?

3. Jeigu į antrąjį klausimą Teisingumo Teismas atsakytų teigiamai: ar sutarties nutraukimą bendrąja tvarka, kuris pažeidžia Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmą pastraipą, privaloma laikyti negaliojančiu, ar šio reglamento tikslą atitinka ir kitos sankcijos, pavyzdžiui, baudos skyrimas?

4. Jei į trečiąjį klausimą Teisingumo Teismas atsakytų taip, kaip nurodyta pirmoje alternatyvoje: ar, atsižvelgiant į [Chartijos] 16 ir 52 straipsnius, taip pat į galimybę taikyti išimtis pagal Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio antrą pastraipą, tai galioja ir tada, kai [Sąjungos] ekonominės veiklos vykdytojui tuo atveju, jeigu jis išsaugo verslo ryšius su į sąrašą įtrauktu partneriu, JAV rinkoje gresia dideli nuostoliai (šiuo atveju – 50 % grupės apyvartos)?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

35 Reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 2271/96 tikslas, kaip matyti iš jo šeštos konstatuojamosios dalies, yra apsaugoti nustatytą teisinę tvarką, Sąjungos interesus ir fizinių bei juridinių asmenų, besinaudojančių teisėmis pagal SESV, interesus šalinant, neutralizuojant, blokuojant ar kitaip atsakant į įstatymų, teisės aktų ir kitų teisėkūros priemonių, nurodytų minėto reglamento priede (toliau – priede nurodyti įstatymai), poveikį.

36 Reglamento 1 straipsnyje šiuo klausimu numatyta, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas šiame reglamente numatytomis priemonėmis siekia užtikrinti apsaugą nuo reglamento priede nurodytų įstatymų eksteritorialaus taikymo poveikio ir jais grindžiamų ar dėl jų kylančių veiksmų, taip pat jų neutralizavimą, jei toks taikymas kenkia 11 straipsnyje minimų asmenų, dalyvaujančių tarptautinėje prekyboje ir (arba) kapitalo judėjime ir susijusioje komercinėje veikloje tarp Sąjungos ir trečiųjų šalių, interesams.

37 Kaip matyti iš Reglamento Nr. 2271/96 pirmos–penktos konstatuojamųjų dalių, į šio reglamento priedą įtrauktais įstatymais siekiama reglamentuoti fizinių ir juridinių asmenų, priklausančių valstybių narių jurisdikcijai, veiklą, taigi jie taikomi eksteritorialiai. Dėl to jie kenkia nustatytai teisinei tvarkai ir daro žalą Sąjungos ir minėtų asmenų interesams, pažeidžia tarptautinę teisę ir kliudo pasiekti Sąjungos tikslus. Sąjunga iš tiesų siekia prisidėti prie darnios pasaulio prekybos plėtros ir laipsniškai panaikinti tarptautinės prekybos apribojimus, kuo labiau skatinant laisvą kapitalo judėjimą tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių, taip pat panaikinti bet kokius tiesioginių investicijų, įskaitant investicijas į nekilnojamąjį turtą, įsisteigimo, finansinių paslaugų teikimo ar vertybinių popierių platinimo kapitalo rinkose apribojimus.

38 Tarp priede nurodytų įstatymų yra „Iran Freedom and counter-Proliferation Act of 2012“ (2012 m. Irano laisvės ir kovos su ginklų platinimu aktas), ir jo, kaip nurodyta Deleguotojo reglamento Nr. 2018/1100 4 konstatuojamojoje dalyje, JAV nusprendė nebeatsisakyti taikyti, kai pasitraukė iš sutarties dėl Irano branduolinės programos; JAV apie tai paskelbė 2018 m. gegužės 8 d.

39 Siekiant įgyvendinti šio sprendimo 35–37 punktuose nurodytus tikslus, Reglamente Nr. 2271/96 numatyta įvairių taisyklių. Taigi, siekiant apsaugoti nustatytą teisinę tvarką ir Sąjungos interesus, šio reglamento 4 straipsnyje iš esmės numatyta, kad joks už Sąjungos ribų priimtas sprendimas, įgyvendinantis priede nurodytus įstatymus arba jais grindžiamus ar dėl jų kylančius veiksmus, nėra pripažįstamas ar vykdomas. Tuo pačiu tikslu minėto reglamento 5 straipsnio pirmoje pastraipoje visiems 11 straipsnyje nurodytiems asmenims iš esmės draudžiama laikytis priede nurodytų įstatymų arba vadovautis jais grindžiamais ar iš jų kylančiais veiksmais, tačiau 5 straipsnio antroje pastraipoje vis dėlto numatyta, kad tokiam asmeniui gali būti leista bet kuriuo metu visiškai ar iš dalies laikytis tų įstatymų, jeigu jų nesilaikymas smarkiai pakenktų šio asmens ar Sąjungos interesams. Be to, siekiant apsaugoti Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje

nurodytų asmenų interesus, jo 6 straipsnyje numatyta, kad asmenys, užsiimantys reglamento 1 straipsnyje nurodyta veikla, turi teisę į žalos atlyginimą, kurią tam asmeniui padarė tokių įstatymų taikymas arba tokie veiksmai.

40 Reglamento Nr. 2271/96 9 straipsnis užtikrina, kad šios taisyklės būtų veiksmingai taikomos, nes jame reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų sankcijas, taikytinas už minėtų taisyklių pažeidimą, o šios sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Tokios sankcijos visų pirma turi būti numatytos, kai šio reglamento 11 straipsnyje nurodytas asmuo nesilaiko jo 5 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtinto draudimo.

41 Būtent atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus.

Dėl pirmojo klausimo

42 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją šio reglamento 11 straipsnyje nurodytiems asmenims draudžiama laikytis priede nurodytuose įstatymuose nustatytų reikalavimų ar draudimų, net jeigu šiuos įstatymus priėmusios trečiosios šalies administracinės ar teisminės institucijos nedavė nurodymų, skirtų užtikrinti jų laikymuisi.

43 Pirmiausia reikia priminti, kad iš suformuotos jurisprudencijos matyti, jog, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą, reikia atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą bei teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2021 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Interpolo raudonasis pranešimas)*, C-505/19, EU:C:2021:376, 77 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

44 Dėl Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmos pastraipos formuluotės reikia priminti, kad pagal šią nuostatą šio reglamento 11 straipsnyje nurodytiems asmenims draudžiama laikytis „reikalavim[ų] ar draudim[ų], įskaitant užsienio teismų prašymus, tiesiogiai ar netiesiogiai grindžiam[ų] priede nurodytais įstatymais ar kylančius iš tų įstatymų, arba jais grindžiamų ar iš jų kylančių veiksmų“.

45 Iš šios formuluotės, visų pirma iš žodžių junginio „reikalavim[ų] ar draudim[ų], <…> grindžiamų“ ir žodžių „įskaitant“, matyti, kad ši plačiai suformuluota nuostata taikoma net ir tuo atveju, kai nėra administracinės ar teisminės institucijos nurodymo ar prašymo.

46 Iš tiesų, kaip savo išvados 55 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, reikalavimas arba draudimas, atsižvelgiant į šių sąvokų įprastą reikšmę, gali kilti ne tik iš individualaus pobūdžio akto ar individualių sprendimų visumos, bet ir iš bendro ir abstraktaus pobūdžio akto.

47 Toks sąvokų „reikalavimai“ ir „draudimai“ aiškinimas išplaukia ir iš Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmos pastraipos konteksto. Kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 57 punkte, šio reglamento 4 straipsnyje ir 7 straipsnio d punkte sąvoka „sprendimas“ vartojama turint mintyje teisminius ar administracinius aktus, suprantamus kaip „nurodymai“, o tai patvirtina teiginį, kad to paties reglamento 5 straipsnio pirmoje pastraipoje vartojamų žodžių „reikalavimai“ ir „draudimai“ taikymo sritis yra platesnė.

48 Tokį aiškinimą taip pat patvirtina Reglamento Nr. 2271/96 tikslai, kuriais, kaip matyti iš jo antros ir šeštos konstatuojamųjų dalių, siekiama apsaugoti nustatytą teisinę tvarką ir Sąjungos bei fizinių ar juridinių asmenų, besinaudojančių teisėmis pagal SESV, interesus, siekiant kuo plačiau užtikrinti laisvo kapitalo judėjimo tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių tikslo įvykdymą.

49 Iš tiesų, kalbant apie Reglamento Nr. 2271/96 tikslą – apsaugoti nustatytą teisinę tvarką ir apskritai Sąjungos interesus, reikia konstatuoti, kad priede nurodyti įstatymai, kaip savo išvados 63 ir 64 punktuose iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, gali turėti poveikį, be kita ko, paprasčiausiai dėl teisinių pasekmių, kurios gali būti taikomos šio reglamento 11 straipsnyje nurodytiems asmenims pažeidus šiuos įstatymus, rizikos. Tuo remiantis, darytina išvada, kad Reglamentu Nr. 2271/96 nebūtų neutralizuotas minėtų įstatymų poveikis ir taip veiksmingai siekiama minėto tikslo, jei šio reglamento 5 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatytas draudimas priklausytų nuo trečiųjų šalių, priėmusių tuos įstatymus, administracinių ir teisminių institucijų nurodymų.

50 Be to, šio sprendimo 45 punkte išdėstytas Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmos pastraipos aiškinimas nėra nesuderinamas su papildomu Reglamento Nr. 2271/96 tikslu apsaugoti šio reglamento 11 straipsnyje nurodytų asmenų interesus, įskaitant jų laisvę užsiimti verslu, kuri yra pagrindinė laisvė, įtvirtinta Chartijos 16 straipsnyje ir kuri, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, apima laisvę verstis ekonomine ar komercine veikla, sutarčių laisvę ir konkurencijos laisvę (2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *Adusbef ir kt.*, C-686/18, EU:C:2020:567, 82 punktas). Iš tiesų reikia pažymėti, kad šie interesai, kuriems gali kilti pavojus dėl priemonių, gresiančių šiems asmenims atitinkamose trečiosiose šalyse, jeigu jie nesilaiko priede nurodytų įstatymų, yra tinkamai saugomi pagal minėto reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, kuri turi būti aiškinama atsižvelgiant į šį tikslą.

51 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją šio reglamento 11 straipsnyje nurodytiems asmenims draudžiama laikytis priede nurodytuose įstatymuose nustatytų reikalavimų ar draudimų, net ir nesant šiuos įstatymus priėmusios trečiosios šalies administracinių ar teisminių institucijų nurodymų, kuriais siekiama užtikrinti jų laikymąsi.

Dėl antrojo klausimo

52 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama šio reglamento 11 straipsnyje nurodytam asmeniui, neturinčiam leidimo, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, nutraukti sutartis, sudarytas su SDN sąraše esančiu asmeniu, nepateikiant tokio nutraukimo motyvų.

53 Šis klausimas susijęs su civiline byla, kurioje BMI prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme ginčija *Telekom* teisę nutraukti jų sudarytas sutartis bendra tvarka, nenurodant jokio motyvo, ir teigia, kad dėl tokio nutraukimo pažeidžiama Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa.

54 Pirmiausia reikia patikslinti, ar Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa galima remtis vykstant tokiam civiliniam procesui, kaip pagrindinėje byloje.

55 Remiantis suformuota jurisprudencija, nacionaliniai teismai, įgalioti jų jurisdikcijai priklausančiose bylose taikyti tokias Sąjungos teisės nuostatas, kokios įtvirtintos Reglamente Nr. 2271/96, turi užtikrinti tokių nuostatų veiksmingumą (šiuo klausimu žr. 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Muñoz ir Superior Fruiticola*, C-253/00, EU:C:2002:497, 28 punktą).

56 Be to, reikia priminti, kad pagal SESV 288 straipsnio antrą pastraipą reglamentas yra taikomas visuotinai ir tiesiogiai visose valstybėse narėse (2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Muñoz ir Superior Fruiticola*, C-253/00, EU:C:2002:497, 27 punktas).

57 Reikia konstatuoti, kad Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta, jog nė vienas jo 11 straipsnyje minimas asmuo tiesiogiai ar per patronuojamą įmonę arba kitą tarpininkaujantį asmenį aktyviai ar sąmoningai ignoruodamas nesilaiko jokio reikalavimo ar draudimo, tiesiogiai ar netiesiogiai grindžiamo priede nurodytais įstatymais. Šis draudimas, suformuluotas aiškiai, tiksliai ir besąlygiškai, paaiškinamas tuo, kad 11 straipsnyje nurodyti asmenys, vykdydami, be kita ko, komercinę veiklą (įskaitant galimus sprendimus nutraukti sutartis), gali leisti atsirasti priede nurodytų įstatymų ekstrateritoriniam poveikiui, kuriam šiuo reglamentu būtent ir siekiama užkirsti kelią.

58 Be to, vienintelė nuo šio draudimo leidžianti nukrypti nuostata yra numatyta Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio antroje pastraipoje, pagal kurią šio reglamento 11 straipsnyje nurodyti asmenys gali prašyti leidimo nesilaikyti tokio draudimo.

59 Kadangi, kaip matyti iš šio sprendimo 55 punkto, nacionaliniai teismai turi užtikrinti visišką Reglamento Nr. 2271/96 veiksmingumą, šio reglamento 5 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtinto draudimo laikymasis turi būti užtikrintas vykstant tokiam civiliniam procesui, kaip pagrindinėje byloje, inicijuotam asmeniui, kuriam taikomas šis draudimas (pagal analogiją žr. 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Muñoz ir Superior Fruiticola*, C-253/00, EU:C:2002:497, 30 punktą).

60 Be to, Reglamento Nr. 2271/96 9 straipsnis palieka valstybėms narėms teisę nustatyti sankcijas, taikytinas už šio reglamento pažeidimus, jos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Vis dėlto toks valstybių narių įgaliojimas negali pakeisti kitų Reglamento Nr. 2271/96 nuostatų, numatančių aiškias, tikslias ir besąlygiškas pareigas ar draudimus, kurių veiksmingumą, kaip nurodyta šio sprendimo 55 punkte, nacionaliniai teismai privalo užtikrinti savo nagrinėjamose bylose.

61 Priešingai, nei teigia *Telekom*, minėto Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio aiškinimo negali paneigti Komisijos gairės, nurodytos šio sprendimo 28 punkte. Iš tiesų šiose gairėse neįtvirtintos teisiškai privalomos taisyklės ar aiškinimas. Privalomas yra tik Reglamentas Nr. 2271/96, kaip nurodyta šių gairių preambulės 5 dalyje, ir tik Teisingumo Teismas gali pateikti teisiškai privalomą Sąjungos institucijų aktų aiškinimą, kaip matyti iš tų pačių gairių preambulės 6 dalies.

62 Pateikus šiuos patikslinimus, reikia pažymėti, kad nei iš Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmos pastraipos, nei iš kurios nors kitos šio reglamento nuostatos nematyti, kad jo 11 straipsnyje nurodytas asmuo turėtų pateikti motyvus, pagrindžiančius komercinės sutarties su SDN sąraše nurodytu asmeniu nutraukimą.

63 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad pagal Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmą pastraipą nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos šio reglamento 11 straipsnyje nurodytas asmuo, neturintis leidimo, kaip tai suprantama pagal šio 5 straipsnio antrą pastraipą, gali nutraukti sutartis, kurias sudarė su SDN sąraše nurodytu asmeniu, ir neprivalo nurodyti tokio nutraukimo motyvų.

64 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagrindinėje byloje taikytinas Civilinio kodekso 134 straipsnis, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Šiuo klausimu tas teismas nurodo, kad jeigu nagrinėjamas sutarties nutraukimas pažeidžia Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmą pastraipą, jis pagal minėtą 134 straipsnį negalioja. Be to, atsakydama į Teisingumo Teismo pateiktą klausimą Vokietijos vyriausybė patikslino taikytinas įrodinėjimo pareigos taisykles, kai vykstant civiliniam procesui siekiama, kad būtų konstatuotas įstatyme nustatyto draudimo pažeidimas, kaip tai suprantama pagal minėtą 134 straipsnį. Taigi šalis, kuri teigia, kad aktas, įskaitant sutarties nutraukimą, negalioja dėl tokio įstatyme numatyto draudimo, koks nustatytas Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmoje pastraipoje, pažeidimo, gali remtis šiuo negaliojimu teisme. Šiuo tikslu ji turi nurodyti faktines aplinkybes, įrodančias tariamą pažeidimą. Jeigu kita proceso šalis ginčija šių aplinkybių tikrumą, šalis, kuri remiasi akto negaliojimu, turi įrodyti, kad įvykdytos minėtame straipsnyje įtvirtintos sąlygos. Taigi šiuo atveju visa įrodinėjimo pareiga tenka asmeniui, kuris remiasi Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pažeidimu.

65 Vis dėlto šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad dėl tokios bendros taisyklės, susijusios su įrodinėjimo pareiga, taikymo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui gali būti neįmanoma arba pernelyg sudėtinga konstatuoti Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyto draudimo pažeidimą, ir taip gali būti pakenkta šio draudimo veiksmingumui.

66 Iš tiesų įrodymai, galintys patvirtinti, kad Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodyto asmens elgesys buvo grindžiamas šio asmens siekiu laikytis priede nurodytų įstatymų, paprastai negali būti prieinami jokiam kitam asmeniui, ypač dėl to, kad, kaip savo išvados 95 punkte nurodė generalinis advokatas, tokia informacija gali būti laikoma komercine paslaptimi.

67 Taigi, siekiant užtikrinti visišką Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmos pastraipos veiksmingumą, reikia pripažinti, kad jei per civilinį procesą dėl tariamo šioje nuostatoje numatytų reikalavimų pažeidimo visi nacionalinio teismo turimi įrodymai iš pirmo žvilgsnio patvirtina, jog nutraukdamas nagrinėjamas sutartis šio reglamento 11 straipsnyje nurodytas asmuo, neturintis leidimo, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, laikėsi priede nurodytų įstatymų, toks asmuo turi teisiškai įrodyti, kad savo elgesiu nesiekė jų laikytis.

68 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad į antrąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama šio reglamento 11 straipsnyje nurodytam asmeniui, neturinčiam leidimo, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, nutraukti su į SDN sąrašą įtrauktu asmeniu sudarytas sutartis, nepateikiant tokio nutraukimo motyvų. Vis dėlto šio reglamento 5 straipsnio pirmoje pastraipoje reikalaujama, kad jei per civilinį procesą dėl tariamo šioje nuostatoje įtvirtinto draudimo pažeidimo visi nacionalinio teismo turimi įrodymai iš pirmo žvilgsnio patvirtina, kad Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytas asmuo, neturėdamas atitinkamo leidimo, vykdė priede nurodytus įstatymus, būtent šis asmuo turi teisiškai įrodyti, kad savo elgesiu nesiekė jų laikytis.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

69 Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamentas Nr. 2271/96, ypač jo 5 ir 9 straipsniai, siejami su Chartijos 16 ir 52 straipsniais, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama, jog šio reglamento 11 straipsnyje nurodyto asmens įvykdytas sutarčių nutraukimas, siekiant įvykdyti priede nurodytais įstatymais pagrįstus reikalavimus ar draudimus, neturint leidimo, kaip tai suprantama pagal to paties reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, būtų pripažintas negaliojančiu, kai dėl tokio pripažinimo kyla rizika, kad tas asmuo patirs didelių ekonominių nuostolių.

70 Pirmiausia reikia priminti, kad tokios Sąjungos teisės nuostatos, kaip išdėstytos Reglamente Nr. 2271/96, turi būti aiškinamos atsižvelgiant į pagrindines teises, o šios, kaip matyti iš suformuotos jurisprudencijos, yra sudedamoji bendrųjų teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, dalis ir dabar yra įtrauktos į Chartiją (šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 25 d. Sprendimo *Meroni*, C-559/14, EU:C:2016:349, 45 punktą).

71 Reglamento Nr. 2271/96 9 straipsnyje numatyta, kad sankcijos, kurias valstybės narės taiko už bet kurios atitinkamos šio reglamento nuostatos pažeidimą, turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

72 Be to, kadangi Sąjungos lygmeniu teisės aktai dėl sankcijų nesuderinti, valstybės narės turi teisę pasirinkti, jų manymu, tinkamas sankcijas. Vis dėlto savo kompetenciją valstybės narės turi įgyvendinti laikydamosi Sąjungos teisės ir jos bendrųjų principų (2021 m. vasario 11 d. Sprendimo *K. M. (Laivo kapitonui skirtos sankcijos)*, C-77/20, EU:C:2021:112, 36 punktas), įskaitant pagrindines teises ir laisves.

73 Be to, Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad sankcijų griežtumas turi atitikti pažeidimų, už kuriuos jos skiriamos, sunkumą ir visų pirma užtikrinti realų atgrasomąjį poveikį, nepažeidžiant bendrojo proporcingumo principo (2020 m. kovo 5 d. Sprendimo *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 26 punktas).

74 Reikia pridurti, kad nacionaliniai teismai, vieninteliai kompetentingi aiškinti ir taikyti nacionalinę teisę, turi patikrinti, ar, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, minėtos sankcijos atitinka šiuos reikalavimus ir yra veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios (2020 m. kovo 5 d. Sprendimo *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 27 punktas).

75 Vis dėlto nagrinėdamas prejudicinį klausimą Teisingumo Teismas prireikus gali pateikti paaiškinimų, kurie padėtų tokiems teismams atlikti savąjį vertinimą (2020 m. kovo 5 d. Sprendimo *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 28 punktas).

76 Nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktos informacijos, primintos šio sprendimo 30 punkte, jeigu paaiškėtų, kad *Telekom* bendra tvarka nutraukė su BMI sudarytas sutartis, pažeisdama Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmą pastraipą, nors neginčijama, kad ji neprašė leidimo, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, iš Civilinio kodekso 134 straipsnio matyti, kad toks sutarties nutraukimo aktas negaliotų, taigi, neturėtų teisinės galios.

77 Vis dėlto toks sutarties nutraukimo pripažinimas negaliojančiu gali apriboti Chartijos 16 straipsnyje įtvirtintą laisvę užsiimti verslu.

78 Reikia priminti, kad teisė laisvai užsiimti verslu apima, be kita ko, bet kokios įmonės teisę laisvai disponuoti turimais ekonominiais, techniniais ir finansiniais ištekliais, neperžengiant už savo veiksmus prisiimtos atsakomybės ribų (2016 m. birželio 30 d. Sprendimo *Lidl*, C-134/15, EU:C:2016:498, 27 punktas).

79 Chartijos 16 straipsnyje suteikiama apsauga apima laisvę verstis ekonomine ar komercine veikla, sutarčių laisvę ir konkurencijos laisvę (2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *Adusbef ir kt.*, C-686/18, EU:C:2020:567, 82 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), taip pat, be kita ko, apima laisvę pasirinkti verslo partnerį ir laisvę nustatyti už teikiamą paslaugą prašomą kainą (2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.*, C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280, 57 punktas).

80 Vis dėlto Chartijos 16 straipsnyje įtvirtinta laisvė užsiimti verslu nėra absoliuti ir turi būti vertinama, pirma, atsižvelgiant į jos socialinę funkciją (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Polkomtel*, C-277/16, EU:C:2017:989, 50 punktas) ir, antra, ją reikia palyginti su kitais Sąjungos teisės sistemos saugomais interesais (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 17 d. Sprendimo *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, 60 punktą) bei kitų asmenų teisėmis ir laisvėmis (šiuo klausimu žr. 2013 m. sausio 22 d. Sprendimo *Sky Österreich*, C-283/11, EU:C:2013:28, 48 punktą).

81 Atsižvelgiant į Chartijos 16 straipsnio formuluotę (joje numatyta, kad laisvė užsiimti verslu pripažįstama pagal Sąjungos teisę ir nacionalinės teisės aktus bei praktiką), kuri skiriasi nuo kitų jos II antraštinėje dalyje įtvirtintų laisvių formuluočių ir yra panaši į kai kurių šios Chartijos IV antraštinės dalies nuostatų formuluotes, šiai laisvei užsiimti verslu gali būti taikomos įvairios viešosios valdžios priemonės, kuriomis dėl bendrojo intereso gali būti ribojamas ekonominės veiklos vykdymas (šiuo klausimu žr. 2013 m. sausio 22 d. Sprendimo *Sky Österreich*, C-283/11, EU:C:2013:28, 46 punktą).

82 Šią aplinkybę, be kita ko, atsispindi būdas, kaip Sąjungos ir nacionalinės teisės aktai bei praktika turėtų būti vertinami, atsižvelgiant į proporcingumo principą pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. 2013 m. sausio 22 d. Sprendimo *Sky Österreich*, C-283/11, EU:C:2013:28, 47 punktą).

83 Pagal šią nuostatą bet koks Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės, taip pat, remiantis proporcingumo principu, turi būti būtinas ir tikrai atitikti Sąjungos pripažintus bendruosius interesus arba būti reikalingas kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti (2013 m. sausio 22 d. Sprendimo *Sky Österreich*, C-283/11, EU:C:2013:28, 48 punktas).

84 Nagrinėjamu atveju reikia priminti, kad nors Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta, kad nė vienas iš jo 11 straipsnyje minimų asmenų nesilaiko priede nurodytų įstatymų, vis dėlto šio 5 straipsnio antroje pastraipoje nurodyta, kad asmeniui pagal Reglamento Nr. 2271/96 7 ir 8 straipsniuose numatytas procedūras gali būti leidžiama visiškai ar iš dalies laikytis priede nurodytuose įstatymuose nustatytų reikalavimų ar draudimų, jeigu jų nesilaikymas smarkiai pakenktų jo ar Sąjungos interesams. Vykdydama šias procedūras Komisija turi suteikti tokius leidimus, jai padeda Eksteritorialių teisės aktų komitetas, nurodytas Reglamento Nr. 2271/96 8 straipsnyje. Taigi pagal minėtame reglamente nustatytą suderintą sistemą Komisijai iš esmės pavesta įvertinti (Teisingumo Teismas tai patikrina), ar priede nurodytų įstatymų nesilaikymas smarkiai pakenktų tokio asmens ar Sąjungos interesams, nes ši institucija privalo vykdyti savo pareigą gerbti pagrindines teises, įskaitant laisvę užsiimti verslu.

85 Pagal Įgyvendinimo reglamento Nr. 2018/1101 4 straipsnį, kuriame, remiantis šio reglamento 1 straipsniu, nustatyti Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio antros pastraipos taikymo kriterijai, Komisija, siekdama įvertinti, ar pastarojoje nuostatoje nurodytiems saugomiems interesams bus smarkiai pakenkta, be kita ko, turi atsižvelgti į tokius nesumuojamus kriterijus: ar ginamam interesui kils konkretus pavojus, atsižvelgiant į aplinkybes, žalos ginamam interesui pobūdį ir atsiradimo priežastis; ar yra glaudi sąsaja su trečiąja šalimi, kuri priėmė nurodytus eksteritorinius teisės aktus arba vykdo tolesnius veiksmus; neigiamą poveikį vykdomai ekonominei veiklai, visų pirma į tai, ar Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytas asmuo, kuris prašė šio reglamento 5 straipsnio antroje pastraipoje numatyto leidimo, patirtų didelių ekonominių nuostolių, dėl kurių, pavyzdžiui, kiltų pavojus jo ekonominiam gyvybingumui arba atsirastų didelė bankroto rizika; ar tokiam asmeniui būtų gerokai sudėtingiau naudotis individualiomis teisėmis.

86 Tuo remiantis, darytina išvada, kad laisvės užsiimti verslu apribojimas dėl būtinybės laikytis Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmos pastraipos yra numatytas įstatyme.

87 Reikia priminti, kad sąlyga, susijusi su laisvės užsiimti verslu esmės paisymu, gali būti pažeista, be kita ko, kai įmonė neturi galimybės veiksmingai užtikrinti savo interesų sudarant ar vykdant sutartį (šiuo klausimu žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 87 punktą).

88 Vis dėlto, jeigu nagrinėjamu atveju pagrindinėje byloje nagrinėjamų sutarčių nutraukimas būtų pripažintas negaliojančiu dėl Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pažeidimo, iš *Telekom* nebūtų atimta galimybė bendrai ginti savo interesų, susijusių su sutartiniais santykiais, veikiau ji būtų apribota, nes toks sutarties nutraukimo pripažinimas negaliojančiu pateisinamas tik tuo atveju, jei *Telekom* nutraukė sutartį, siekdama laikytis priede nurodytų įstatymų.

89 Be to, dėl sąlygos, kad laisvės užsiimti verslu apribojimas turi realiai atitikti Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba būti reikalingas kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti, iš to, kas išdėstyta šio sprendimo 76 punkte, matyti, kad toks apribojimas, galintis atsirasti pripažinus tokį sutarties nutraukimą, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, negaliojančiu, taip pat atitinka šią sąlygą, nes jis padeda siekti Reglamento Nr. 2271/96 tikslų, primintų šio sprendimo 35–37 punktuose.

90 Atsižvelgiant į tai ir galiausiai, kiek tai susiję su apribojimo proporcingumo sąlyga, kadangi *Telekom* ūkinei veiklai už Sąjungos ribų taikomos JAV sankcijos, numatytos asmenims, pažeidusiems antrines sankcijas, kurias ši trečioji šalis taiko Iranui, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar šios pirmosios sankcijos gali sukelti šiai įmonei neproporcingų pasekmių, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2271/96 tikslus, kuriais siekiama apsaugoti nustatytą teisinę tvarką ir apskritai Sąjungos interesus, ir taip įgyvendinti laisvo kapitalo judėjimo tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių tikslą.

91 Šiuo klausimu laisvės užsiimti verslu ribojimas dėl galimo sutarties nutraukimo, prieštaraujančio Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatytam draudimui, pripažinimo negaliojančiu iš principo atrodo būtinas, siekiant išvengti priede nurodytų įstatymų pasekmių ir taip apsaugoti nustatytą teisinę tvarką ir apskritai Sąjungos interesus.

92 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atlikdamas šį proporcingumo vertinimą, taip pat turi pasverti šiuos Reglamento Nr. 2271/96 tikslus, kurių padedama siekti pripažinus sutarties nutraukimą, pažeidžiantį šio reglamento pirmoje pastraipoje nurodytą

draudimą, negaliojančiu, ir tikimybę, kad *Telekom* patirs ekonominių nuostolių, taip pat jų mastą tuo atveju, jei ši įmonė negalėtų nutraukti savo komercinių santykių su asmeniu, nurodytu SDN sąraše.

93 Atliekant šį proporcingumo vertinimą taip pat svarbi aplinkybė, kad *Telekom*, su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nepateikė Komisijai prašymo taikyti Reglamento Nr. 2271/96 5 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyto draudimo išimtį ir taip prarado galimybę išvengti laisvės užsiimti verslu apribojimo, kurį galėtų lemti nagrinėjamų sutarčių su BMI nutraukimo pripažinimas negaliojančiu dėl galimo *Telekom* padaryto šio draudimo pažeidimo.

94 Reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas negali atsižvelgti į Vokietijos teisėje numatytą administracinę baudą, nes šios baudos dydis, kuris turi būti proporcingas pagal Reglamento Nr. 2271/96 9 straipsnį, turi būti nustatomas atsižvelgiant į individualią pažeidėjo padėtį, taigi, į sankciją, kuri galėtų būti nagrinėjamo sutarties nutraukimo pripažinimas negaliojančiu.

95 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti: Reglamentas Nr. 2271/96, visų pirma jo 5 ir 9 straipsniai, siejami su Chartijos 16 straipsniu ir 52 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiama šio reglamento 11 straipsnyje nurodyto asmens įvykdyto sutarčių nutraukimo, siekiant įvykdyti priede nurodytais įstatymais pagrįstus reikalavimus ar draudimus, nors toks asmuo neturi leidimo, kaip tai suprantama pagal to paties reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, pripažinti negaliojančiu, jeigu toks pripažinimas nesukelia neproporcingų pasekmių tokiam asmeniui, atsižvelgiant į to paties reglamento tikslus, kuriais siekiama apsaugoti nustatytą teisinę tvarką ir apskritai Sąjungos interesus. Atliekant šį proporcingumo vertinimą reikia pasverti šiuos tikslus (jų siekiama pripažinus sutarties nutraukimą, pažeidžiantį Reglamento Nr. 2271/96 pirmoje pastraipoje nurodytą draudimą, negaliojančiu) ir tikimybę, kad atitinkamas asmuo patirs ekonominių nuostolių, taip pat jų mastą tuo atveju, jeigu toks asmuo negalėtų nutraukti komercinių santykių su asmeniu, nurodytu asmenų, kuriems taikomos nagrinėjamos antrinės sankcijos, kylančios iš priede nurodytų įstatymų, sąraše.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

96 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **1996 m. lapkričio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2271/96, saugančio nuo trečiosios šalies priimtų teisės aktų eksteritorialaus taikymo poveikio ir tuo grindžiamų ar iš to kylančių veiksmų, iš dalies pakeisto 2014 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 37/2014 ir 2018 m. birželio 6 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2018/1100, kuriuo keičiamas Reglamento Nr. 2271/96 priedas, 5 straipsnio pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytiems asmenims draudžiama laikytis šio reglamento**

priede nurodytuose įstatymuose nustatytų reikalavimų ar draudimų, net ir nesant šiuos įstatymus priėmusios trečiosios šalies administracinių ar teisminių institucijų nurodymų, kuriais siekiama užtikrinti jų laikymąsi.

2. **Reglamento Nr. 2271/96, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 37/2014 ir Deleguotuoju reglamentu 2018/1100, 5 straipsnio pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama šio iš dalies pakeisto reglamento 11 straipsnyje nurodytam asmeniui, neturinčiam leidimo, kaip tai suprantama pagal minėto iš dalies pakeisto reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, nutraukti su į „specialiai nurodytų piliečių ir asmenų, kurių lėšos įšaldytos, sąrašą“ (anglų k. *Specially Designated Nationals and Blocked Persons List*) įtrauktu asmeniu sudarytas sutartis, nepateikiant tokio nutraukimo motyvų. Vis dėlto to paties iš dalies pakeisto reglamento 5 straipsnio pirmoje pastraipoje reikalaujama, kad jei per civilinį procesą dėl tariamo šioje nuostatoje įtvirtinto draudimo pažeidimo visi nacionalinio teismo turimi įrodymai iš pirmo žvilgsnio patvirtina, kad iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 2271/96 11 straipsnyje nurodytas asmuo, neturėdamas atitinkamo leidimo, vykdė šio iš dalies pakeisto reglamento priede nurodytus įstatymus, būtent šis asmuo turi teisiškai įrodyti, kad savo elgesiu nesiekė jų laikytis.**

3. **Reglamentas Nr. 2271/96, iš dalies pakeistas Reglamentu Nr. 37/2014 ir Deleguotuoju reglamentu 2018/1100, visų pirma jo 5 ir 9 straipsniai, siejami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 16 straipsniu ir 52 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiama šio iš dalies pakeisto reglamento 11 straipsnyje nurodyto asmens įvykdyto sutarčių nutraukimo, siekiant įvykdyti minėto iš dalies pakeisto reglamento priede nurodytais įstatymais pagrįstus reikalavimus ar draudimus, nors toks asmuo neturi leidimo, kaip tai suprantama pagal to paties iš dalies pakeisto reglamento 5 straipsnio antrą pastraipą, pripažinti negaliojančiu, jeigu toks pripažinimas nesukelia neproporcingų pasekmių tokiam asmeniui, atsižvelgiant į iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 2271/96 tikslus, kuriais siekiama apsaugoti nustatytą teisinę tvarką ir apskritai Europos Sąjungos interesus. Atliekant šį proporcingumo vertinimą reikia pasverti šiuos tikslus (jų siekiama pripažinus sutarties nutraukimą, pažeidžiantį šio iš dalies pakeisto reglamento pirmoje pastraipoje nurodytą draudimą, negaliojančiu) ir tikimybę, kad atitinkamas asmuo patirs ekonominių nuostolių, taip pat jų mastą tuo atveju, jeigu toks asmuo negalėtų nutraukti komercinių santykių su asmeniu, nurodytu asmenų, kuriems taikomos nagrinėjamos antrinės sankcijos, kylančios iš šio iš dalies pakeisto reglamento priede nurodytų įstatymų, sąraše.**

Parašai.